

בינייהו מלין דאורייתא, על אחת כמה וכמה. (אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא, אדחכי מאיך שמשא לערבא.)
 אמר רבי יוסי, מאי נעביד, אי נתעבב הכא, הא יומא מאיך למיעל. אי נהף לעילא, טורא רב איהו, ודחילו דחיוון חקלא דחילנא. אמר רבי יהודה, תוהנא עלף רבי יוסי. אמר ליה הא תנינן דלא יסמוף בר נש על ניסא, דקדשא בריף הוא לא ירחיש ניסא בכל שעתא. אמר ליה, הני מילי יחידיאי, אבל אנחנא תלתא, ומלי אורייתא ביננא, ושכינתא עמנא, לא דחילנא.

ביניהם דברי תורה על אחת כמה וכמה. (אמר רבי יוסי, ודאי כך הוא. ביניהם חשך השמש להעריב.)
 אמר רבי יוסי, מה נעשה? אם נתעבב פאן, הרי היום נכנס להחשיף. אם גלף למעלה, ההר הוא גדול, ומפחד חיות השדה אנו פוחדים. אמר רבי יהודה, תמהני עליך רבי יוסי. אמר לו, הרי שנינו שלא יסמוף בן אדם על הנס, שהקדוש ברוף הוא לא ירחיש לו נס בכל שעה. אמר לו, זה מדבר ביחידי, אבל אנחנו שלשה, ובינינו דברי תורה והשכינה עמנו, לא נפחד.

עד דהוו אזלי, חמו לעילא בטורא, טנרא חד, וחד מערתא בגווה. אמר רבי יהודה, גיהף וניסק לההוא טינרא, דאנא חמי חדא מערתא תמן. סליקו לתמן, וחמו ההיא מערתא. אמר רבי יוסי, דחילנא, דילמא ההיא מערתא אתר דלחיוון איהו, ולא יפגעו לון הכא.

עד שהיו הולכים ראו למעלה בקר סלע אחד ומערה בתוכו. אמר רבי יהודה, גלף ונעלה לאותו הסלע, שאנו רואים מערה אחת שם. עלו לשם וראו אותה המערה. אמר רבי יוסי, פחדתי אולי אותה מערה מקום של חיות היא ולא יפגעו בנו כאן.

אמר רבי יהודה לרבי חזקיה, הא חמינא דרבי יוסי דחיל איהו, אי תימא בגין דאיהו חטאה. דכל מאן דדחיל, חטאה איהו, דכתוב, (ישעיה לג) פחדו בציון חטאים, הא לאו איהו חטאה, (והא) וכתוב, (משלי כח) וצדיקים ככפיר יבטח. אמר רבי יוסי, בגין דנזקא שכיח.

אמר רבי יוסי, משום שהנזק מצוי - כך הוא, אבל פאן לא נמצא נזק, ואחר שאנו נכנס למערה, לא יכנס הנזק לצער אותנו. נכנסו למערה. אמר רבי יהודה, נחלק את הלילה לשלש משמרות, שהוא הלילה. כל אחד ואחד מעמנו יעמד על עמדו בשלשת הצדדים הללו של הלילה ולא נישן.

אמר ליה, אי נזקא שכיח, הכי הוא. אבל הכא לא אשתפח נזקא. ולבתר דאנן ניעול למערתא, לא ליעול נזקא לצערא לן. עאלו למערתא, אמר רבי יהודה, נפלוג ליליא לתלת משמרות דהוי ליליא, כל חד וחד מנן, ליקום על קיומיה, בהני תלת סטרי ליליא ולא נדמוף.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים פט) מְשָׁכִיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי. הַתְּשֻׁבָּת הַזֹּאת אֲבָרְהֶם אָמַר אוֹתָהּ בְּשֵׁעָה שְׁעֶסֶק בְּעִבּוּדֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְעֵשָׂה חֶסֶד עִם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂיֻדְעוּ כָל־ם לְקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹלֵט עַל הָעוֹלָם, וְנִקְרָא אִיתָן מִשּׁוּם שֶׁהִתְחַזַּק בְּתַקְיָה בְּקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

חֲסִדֵי ה' לְעוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מִצַּד הַחֲסִדִים בָּאִים לְזַמְּרָ? אֵלֶּא כִּאֵן נִכְלַל צַד הַשְּׂמַאל בְּיָמִין, וְלִכֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם וּבַחֲזָן אוֹתוֹ. וְהָרִי נִתְבָּאָר שְׂיֻצְחָק בֵּין שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעֵי שָׁנִים הֵיךְ בְּאוֹתוֹ הַזְּמָן, מַה זֶה נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם? הֵיךְ צָרִיךְ לִכְתֹּב נֹסֶה אֶת יֻצְחָק! אֵלֶּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם שְׂיֻמְצָא בְּדִין וְלֹהֲפַלֵּל בְּדִין שְׂיֻמְצָא שְׁלָם כְּרַאוּי, וְעַל זֶה חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה - אוֹתָם חֲסִדִים שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה עִם הָעוֹלָם. לְדַר וְדַר - אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי - טוֹב וְאִמַּת שְׁעוֹשֶׂה עִם הַכֹּל. לְדַר וְדַר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ - זוֹ אֲמוּנַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהוֹדִיעַ אֲבָרְהֶם בְּעוֹלָם וְהִזְכִּירוּ בְּפִי כָל הַבְּרִיּוֹת, וְעַל זֶה אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי.

וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹדִיעַ לְאֲבָרְהֶם סוּד הָאֲמוּנָה, וְכִשְׂיָדַע סוּד הָאֲמוּנָה, יָדַע שֶׁהוּא עֶקֶר וְקִיּוּם הָעוֹלָם, שֶׁבְּגִלְלוּ נִבְרָא הָעוֹלָם וְהִתְקַיָּם. זֶהוּ שְׂכַתוֹב כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. כְּשֶׁנִּבְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, רָאָה שֶׁלֹּא יָכוֹל לַעֲמֹד, עַד שֶׁהוֹשִׁיט יָמִין עָלָיו וְהִתְקַיָּם, וְאִם לֹא שֶׁהוֹשִׁיט יָמִין עָלָיו, לֹא

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר, (תהלים פט) מְשָׁכִיל לְאִיתָן הָאֲזַרְחִי, הַאי תוֹשְׁבַתְתָּא, אֲבָרְהֶם אֲבִינוּ אֲמָרָה, בְּשַׁעְתָּא דְאֲשַׁתְּדַל בְּפוּלְחָנָא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְעָבִיד חֶסֶד עִם בְּנֵי עַלְמָא, דִּישְׁתַּמּוּדְעוּן כִּלְאָ לְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא שְׁלִיט עַל אֶרְעָא וְאֶקְרִי אִיתָן, בְּגִין דְאֲתַקִּיף בְּתַקִּיפוּ בֵּיהּ בְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה, וְכִי מִסְטָרָא דְחֲסִידִים אֲתִיין לְזַמְּרָ, אֵלֶּא הֲכָא אֲתַפְּלִיל סְטָרָא דְשְׂמַאלָא בְּיָמִינָא, וְעַל דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא נֹסֶה לְאֲבָרְהֶם, וּבַחֲזִין לֵיהּ. וְהָא אֲתַמָּר דִּישְׁחַק כִּר תְּלַתִּין וְשִׁבְעֵי שָׁנִין הָוָה בְּהָוָה זְמָנָא. מָאי נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם, נֹסֶה אֶת יֻצְחָק מִיבְעֵי לֵיהּ. אֵלֶּא נֹסֶה אֶת אֲבָרְהֶם, דִּישְׁתַּפַּח בְּדִינָא, וְלֹאֲתַפְּלִיל בְּדִינָא, דִּישְׁתַּפַּח שְׁלָם כְּדָקָא יְאוּת. וְעַל דָּא חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

דְּבַר אַחַר חֲסִדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה, אֵינּוּן חֲסִדִים דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עָבִיד עִם עַלְמָא. (תהלים פט) לְדַר וְדוֹר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי, טִיבוּ וְקִשׁוּט דְעָבִיד עִם כִּלְאָ. לְדוֹר וְדוֹר אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ, דָּא מְהִימְנוּתָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְאוֹדַע אֲבָרְהֶם בְּעַלְמָא, וְאֲדַכַּר לֵיהּ בְּפוּמָא דְכָל בְּרִיין. וְעַל דָּא אוֹדִיעַ אֲמוּנָתְךָ בְּפִי.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹדַע לֵיהּ לְאֲבָרְהֶם רְזָא דְמְהִימְנוּתָא, וְכַד יָדַע רְזָא דְמְהִימְנוּתָא, יָדַע דְאִיהוּ עֵיקְרָא וְקִיּוּמָא דְעַלְמָא, דְבְּגִינֵיהּ אֲתַבְּרִי עַלְמָא, וְאֲתַקְיָים. הָדָא הוּא דְכַתִּיב, (תהלים פט) כִּי אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה וְגו'. דְכַד נִבְרָא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא עַלְמָא, חָמָא דְלֹא יָכִיל לְמִיקָם, עַד דְאוֹשִׁיט יָמִין עָלֵיהּ וְאִתְקַיָּים, וְאִי